

Millî Mücadele Şehitlikleri

Mondros Mütarekesi sonrası, Atatürk'ün önderliğinde yeniden dirilişin destanını yazan Türk milleti, İstiklal Savaşı veya daha geniş anlamıyla Millî Mücadele adını verdiği bu savaşta, özellikle düşman işgalinin ve çarpışmaların yoğun olduğu cephelerde çok sayıda şehit vermiştir. O günlerde ve daha sonraki zamanlarda bu şehitlerin hatırasına pek çok yerde şehitlikler inşa edilmiştir. Henüz literatüre girmemiş, farkına varılmayan veya pek fazla tanınmayan şehit mezarlarının bulunması muhtemel olmakla birlikte kamuoyunda yaygınca bilinen belli başlı Millî Mücadele şehitliklerini il il şu şekilde ele alabiliriz;

Adana

Küçükdikili Şehitliği;

Yeşiloba Küçükdikili'dedir. Ermeni katliamlarından kaçıp milli kuvvetlere sığınmak isteyen çoğunluğunu kadın ve çocukların oluşturduğu 3 araba topluluk, 11 Haziran 1920 tarihinde Yeşiloba'da Ermeni komiteciler tarafından yolları kesilerek Kahyaoğlu çiftliğinde şehit edildiler. Şehitlik, katledilen bu kişiler adına Seyhan Belediyesi tarafından yaptırılmıştır.

Yeşiloba Şehitliği;

1920 yılının Haziran ayında büyük çoğunluğunu kadın ve çocukların oluşturduğu yüz kadar Türk'ün yolu Sarıhamzalı ve Yolgeçen Köyleri civarında Ermeniler tarafından kesilmiştir. Bu grup Ermenilerce Kahyaoğlu çiftliğine götürülmüş ve orada öldürülmüşlerdir. Bu katliamdan sadece bir kadın ile iki çocuk kurtulabilmiştir. Bu katliamın yapıldığı yere 1955 yılında Türkiye Kuva-yı milliye Mücahit ve Gaziler Cemiyeti'nce bir anıt yaptırılmıştır.

Saimbeyli Şehitliği;

Millî Mücadele sırasında Saimbeyli'yi Fransızlardan kurtarmak için yapılan çarpışmalarda şehit olan 80 kişinin mezarı Saimbeyli'de bulunmuştur. 1946 yılında buraya bir anıt dikilmiş ve bu anıt 1968'de Millî Savunma Bakanlığı'na onarılmıştır.

Şehit Duran Mezarı;

Adana, Seyhan nehri set duvarı boyunda Papaz'ın bahçesi yolu üzerindedir. Duran Kalfa adlı vatansever, 1920'de Fransızlarla savaşırken şehit düşmüş ve öldüğü yere gömülmüştür. Daha sonra kitabeli mermer mezar yapılmıştır. Bugünkü Şehit Duran Mahallesi adını bu şehitten alır.

Pozantı Şehitliği;

Alb. Mehmet Arif ve Sinan Tekelioğlu önderliğinde Fransızlara karşı yapılan mücadelede şehit düşenler anısına 1972 yılında yapılmıştır.

Afyonkarahisar

Hava Şehitliği;

Asri Mezarlık içerisinde olan şehitlik, 24 Temmuz 1922 günü keşif uçuşu yaparken, Yunan pilotlarıyla çatışmaya girip uçağı düşerek şehit olan Hava Ütgm. Pilot Cemalettin ve Reşit Bahaeddin ile daha sonra şehit düşen 16 askerimiz

anısına 1935 yılında yapılmıştır. 1993 yılında restore edilerek yeniden ziyarete açılmıştır.

Giresunlular Alay Şehitliği;

İscehisar-Doğanlar Köyü'nde, Dede Sivrisi Tepesi'nin 1,5 km. kuzey batısında olup içerisinde 14 şehit mezarı bulunmaktadır. Bu şehitlik, şehitlerin silah arkadaşlarından Giresunlu Hacı Ahmet Halis Asal tarafından 1967 yılında yaptırılmıştır. Daha sonraki yıllarda da şehitlikte birtakım düzenlemeler yapılmıştır. Burada, 27 Ağustos 1922 günü Sivri Tepeyi Yunan kuvvetlerinden almak için taarruza geçen 47. Giresunlular Gönüllü Alayı'ndan şehit olanlar yatmaktadır. 1992 yılında yeniden düzenleme yapılmıştır. Şehitliği yaptıran Asal da vefatından sonra vasiyeti üzerine buraya defnedilmiştir.

Anıtkaya Şehitliği;

Anıtkaya (Eğret) Kasabası'nda olan şehitlik, 13. Alay ve 20. Alay'dan şehit olanlar adına yapılmıştır. Burada, 28 Ağustos 1922 günü şehit düşen 6 subay ve 6 erin mezarı bulunmaktadır. 1972 yılında bugünkü haliyle düzenlenmiştir.

Şuhut Şehitliği;

Şuhut İlçesi merkezindedir. Büyük Taarruz ve önceki muharebelerde yaralananlar ilçedeki Büyük Camii'de kurulmuş olan seyyar hastanede tedavi görüyorlardı. Bu geçici hastanede ve cephede ölenler, önce Demirciler Çarşısı civarındaki mezarlığa gömülmüşler, daha sonra şimdiki şehitliğe topluca nakledilmişlerdir. Şehitlikteki anıtta *"Kurtuluş Savaşının Aziz Şehitleri 1922"* ifadesi yazılıdır.

Yıldırım Kemal Şehitliği;

Sincanlı İlçesi'ne bağlı, Yıldırım Kemal Köyü'nde Tren İstasyonu bitişiğinde bulunmaktadır. 26-27 Ağustos 1922 günü şehit düşen İzmirli Tğm. Yıldırım Kemal ve 36 şehidin anısına yapılmıştır. Anıtsal nitelikli üzeri eski harflerle yazılı bir dikilitaş ve bir mezardan ibarettir. 1964 yılında ihata duvarı ve bazı düzenlemeler yapılarak ziyarete açılmış, 1996 yılında da yeni çevre düzenlemeleri yapılarak daha bakımlı bir hale getirilmiştir.

Çiğiltepe Şehitliği;

Sinanpaşa ilçesinin Çiğiltepe mevkiinde bulunan bu şehitlik, 27 Ağustos 1922 günü, Atatürk'ün verdiği emri yerine getiremeyerek hedefini ele geçirememenin verdiği üzüntü ve görev sorumluluğu ile canına kıyan Albay Reşat Çiğiltepe ve o bölgede şehit düşen askerlerin hatırasını yaşatmak için yapılmıştır. 2004 yılında yolu asfaltlanmış ve ağaçlandırılmış, 2005'te de anıt restore edilmiştir. Albay Reşat Çiğiltepe ünlü devlet adamlarından Ziya Paşa'nın oğludur. Yüzbaşı Agâh Efendi (Kurtkaya) Şehitliği; Şehitlik, Afyonkarahisar'a 12 km. uzaklıkta Büyükkalecik Kurtkaya mevkiindedir. Yüzbaşı Agâh, Ütğm. Feyzullah ve 101 silah arkadaşının anısına 26 Ağustos 1972'de yapılmış, 1993 yılında Kültür Bakanlığınca yenilenmiş ve 2004 yılında tekrar restore edilerek ziyarete açılmıştır. Şehitlik, bir anıt, bir tören alanı, bir çeşme, bir kitabe ve bir kubbeden ibarettir.

Büyük Taarruz Şehitliği;

Afyonkarahisar'a 16 km. uzaklıkta, Millî Park karşısındaki Işık Tepe (Sarıkoz) üzerindedir. 26-29 Ağustos 1922 tarihlerinde şehit düşen 275 subay ve 2150 Mehmetçik anısına sembolik olarak 1993 yılında yapılmış ve ziyarete açılmıştır. Şehitliğin girişinin solunda namazgâh sağında bir şadırvan, arka bölümünde Başkomutan Mustafa Kemal Atatürk'ün anıtı, anıt kaidesinde ise taarruza katılan komutanların isimleri bulunan kitabeler, anıtın iki tarafında savaş

günlerini anlatan 45 metre karelik iki rölyef bulunmaktadır. Mezar taşı kitabelerinde şehitlerin memleketi, adı, doğumu ve kaç yaşında şehit oldukları yazılıdır. 140.000 metre karelik peyzaj alanı bulunan şehitlik 1996 yılında bazı düzenlemelerle güzelleştirilmiştir.

Bolvadin Kurtuluş Savaşı Şehitliği;

Bolvadin ve çevresinde özellikle Sakarya'da yaralanıp Bolvadin Askerî Hastanesi'nde şehit olanlar Bolvadin Ağlönü'ndeki Şehitler Mezarlığı'na defnedilmiştir. Askerî kaynaklara göre burada 1552 şehit yatmaktadır. Bu şehitler ve daha sonra şehit olanlar anısına ilçede yeni bir şehitlik yapılmıştır. Şehitlikte, İstiklal Şehitleri Abidesi ile sembolik şehit mezarları yer almaktadır.

Emirdağ Suvermez Şehitliği;

Emirdağ ile Suvermez Köyü arasındaki Yarım Hatıl mevkiindedir. 1971 yılında yaptırılmıştır. Kitabesinde "*İstiklal Savaşı Şehitleri, Niğde Aksaray'dan Er Ali oğlu Hasan, Meçhul Er. 21 Ekim 1922*" yazılıdır. Emirdağ Tezköy ve Çatallı Şehitlikleri; Emirdağ Tezköy Pancar Dedesi mevkiinde Yunan birliğini takip eden Bnb. Tabip Numan Bey emrindeki birliği Yunan uçakları bombalamış ve Numan Bey ile 11 er şehit olmuştur. Şehitlik, bu kahramanlar anısına yapılmıştır. Emirdağ Çatallı Köyünde de henüz yapılmamış bakımsız bir şehitlik bulunmaktadır.

Ankara

Sakarya Şehitler Anıtı;

Polatlı'nın kuzeybatısında bulunan Şehitlerkaşı tepesindedir. Sakarya şehitlerinin mezarlarının bulunduğu yerde 1973'te yapılmıştır. Burada 140 şehit bulunmaktadır. Şehitlik, anıt gövdesi, müze, heykel ve mezarlardan oluşmaktadır

Aydın

Yozgatlı Hasan Şehitliği;

Atça Çakır Mahmut mevkiindedir. 5 Eylül 1922 tarihinde Yunanlar tarafından şehit edilen Yozgatlı Hasan adına inşa edilmiştir. Altı basamaklı küçük bir piramide benzeyen anıtın üstünde taş kitabe vardır.

Atça 24 Nisan Şehitler Abidesi;

Atça Çomaklı Ovası mevkiindedir. Atça Ovasında Yunanlar tarafından şehit edilen 12 askerimiz adına 1946 yılında inşa edilmiştir.

Kanlıbahçe Şehitliği;

Yunanlıların İzmir'e doğru kaçarken katlettikleri çoğu çocuk, kadın ve yaşlı 94 kişinin adına belediye tarafından yaptırılmıştır. 1961 yılında üzerinde 94 şehidin isminin yazılı olduğu bir anıt dikilmiştir. 1989'da da yeniden düzenlemesi yapılmıştır. Şehitlikte mezarlar ayrı ayrı değil toplu mezar şeklindedir.

Ali Onbaşı Ertekin Abidesi;

Atça Hancioğlu mevkiindedir. 5 Eylül 1922'de Yunanlılar tarafından şehit edilen Bozdoğan'ın Haydere Köyünden Mehmet oğlu Ali Onbaşı'nın adına inşa edilmiştir.

Erbeyli (İlk Kurşun) Şehitliği;

İncirliova ilçesindedir. Yunanlılar tarafından şehit edilen 72 silahsız masum Türk'ün anısına 21 Haziran 1919'da yapılmış, 1930'da yeniden düzenlenmiştir.

Çayyüzü Şehitliği;

Umurlu beldesi Çayyüzü Köyü yakınındadır. Yörük Ali Efe, Teğmen Zekai ve Milli Aydın Alayı'ndan şehit olanlar anısına yaptırılmıştır. 33 adet mezar taşı bulunmaktadır. Şehitlik, Umurlu Esnaf ve Sanatkârlar Odası'na yeniden tanzim edilerek 12 Temmuz 1997 günü törenle ziyaretçilere açılmıştır.

Savuca Şehitliği;

Söke ilçesi Savuca beldesindedir. 46. Süvari Alayı ve 51. Er Eğitim Alayı'ndan şehit olan 7 asker anısına 1925 yılında yaptırılmış, 1968'de restore edilmiştir.

Balıkesir

Yedi Asker Şehitliği;

Gömeç ilçesi Karaağaç beldesindedir. 16 Haziran 1919 tarihinde Yunanlılarla çarpışmalar sırasında 172. Alay'dan şehit olan 7 asker adına 1920 tarihinde yaptırılmıştır.

Bandırma Şehitliği;

Yunanlılarla çarpışmalar sırasında şehit düşen 61. Alay Komutanı Yrb. Hüseyin Vecihi, 20. Alay Tabur K. Bnb. Süleyman ve askerler anısına 1922'de kurulmuştur. 70 şehidin bulunduğu şehitlikte bir de anıt bulunmaktadır.

Edincik Şehitliği;

Bandırma - Edincik'tedir. İstiklal Savaşı'nda şehit olan Edincikli Mesude (Kayıkçı), Hayriye, Hüsniye, Dudu (İnce) ve Hayriye (Duman) adlı 5 Türk kadını ile 10 askerimiz adına 1928 yılında yaptırılmıştır.

Bilecik

İntikamtepe Şehitliği;

Bozüyük-Kütahya yolunun 10. kilometresinde Akpınar Köyünün 3 km güneyindeki yöreye hâkim bir tepededir. II. İnönü Muharebesi'nde, 32., 58., 70., 126. ve 127. Alaylar ile 4. Tümen'den şehit düşen askerlerimiz anısına inşa edilmiştir. İçerisinde 63 şehidin makamı olan bu şehitlik, 1925 yılında yapılmış 1959'da düzenlenip ziyarete açılmıştır.

Metristepe Şehitliği;

Bozüyük-Eskişehir yolu üzerinde, Bozüyük'ten 10 km. sonra yolun sağ sapağındadır. Bu şehitliğe varmadan önce küçük bir şehitlik daha vardır. Burada, II. İnönü Muharebesi'nde 29 Mart 1921'de 174. Alay'dan şehit olan Bnb. Halis Bey ve Mehmetçiklere ait 10 mezar vardır. Buradan itibaren virajlı ve dik bir yolla Metristepe Şehitliği'ne ulaşılır. İnönü Muharebeleri sırasında şehit olanlar anısına 1975'te açılışı yapılan şehitlikteki anıtta Büyük Atatürk'ün; *"Siz orada yalnız düşmanı değil milletin makûs talihini de yendiniz."* yazılıdır. Anıtın arka yüzünde ise İnönü Muharebelerine katılan Tümen ve daha üst birlikleri ve komutanlarının isimlerinin yazıldığı mermer yazıt yer alır.

İnönü Şehitliği;

Bozüyük İlçesi ile Akpınar Köyü arasında bir tepede bulunmaktadır. İnönü ve diğer muharebelerde şehit düşenler anısına yapılmıştır. 1925'te IV. Kor. tarafından anıt dikilmiş, 1947'de MSB'nca onarılmıştır. Şehitlikte 141 mezar bulunmaktadır.

Burdur

Burdur Şehitliği;

Burdur merkezindedir. Şehitlikte, I. Dünya Savaşı, Kore Savaşı ve Kıbrıs Barış Harekâtında şehit olanlarla birlikte, İstiklal Savaşı'nda şehit olanların mezarları bulunmaktadır. Şehitlik kitabesinde, İstiklal Savaşı'nda şehit olan 7 kişinin ismi yazılıdır.

Bursa

İstiklal Savaşı Anıtı;

Tophane semtindeki anıt, Bursa'nın Yunan işgalinden kurtuluşu sırasında Deliçay ve Hacivat köprüleri arasında şehit düşen 3. Kor. I. Alay'dan 11 askerimizin anısına yapılmıştır. Kare prizma biçimindeki kaidenin üzerinde ana dikdörtgen prizmada anıt yazıtı bulunmaktadır. Şehit mezarları anıtın çevresindedir. Şehit Yzb. Cemal'in Mezarı; Gemlik Merkez Camii bahçesindedir. 1994'te yeniden düzenlenmiştir. Burada, Gemlik'in Yunan işgalinden kurtuluşu sırasında Yzb. Cemal, Er Mehmet Ali ve İmam Mehmet Efendi'nin mezarlarıyla toplam 18 şehidin mezarı bulunmaktadır.

Çanakkale

Biga Meşhet Şehitliği;

Biga ilçesindedir. Çanakkale muharebelerinde yaralanıp sonra hastanede şehit olanlar ile 1920 Anzavur olayları ve İstiklal Savaşı'nda şehit olan askerler anısına yaptırılmıştır. 173 şehit bulunmaktadır.

Bayramiç Şehitliği;

Bayramiç ilçe mezarlığının bir kısmında kurulmuştur. İstiklal Savaşı'nda şehit düşen Yzb. Hayrettin ile Mehmet Ali ve arkadaşlarının mezarları vardır.

Gelibolu Şehitliği;

Gelibolu ilçesindedir. İstiklal Savaşı'nın yanı sıra Çanakkale muharebesi ve 1883-1929 yıllarında şehit olanlar bulunmaktadır.

Çankırı

Derbent Şehitliği;

Ilgaz-Kastamonu karayolunun 21. kilometresindedir. 1921 yılı Nisan ayında Samsun'dan gelen Pontusçu ve Ermenilerden oluşan bir çete ile Derbent Baldıran mevkiinde çıkan çatışmada şehit olan 5 jandarma eri adına 1957 yılında inşa edilmiştir.

Denizli

Cabar Millî Mücadele Şehitliği;

Çivril'in Cabar köyündedir. Çivril'in Yunanlarca ikinci işgalinde 1/2 Nisan 1921 gece yarısı bir grup Yunan askeri, Cabar köyüne gece baskın yapmış ve bütün evleri ateşe vermiştir. Yangınlardan canını kurtarmak için dışarı çıkan çoluk-çocuk, kadın-erkek, yaşlı-genç Yunan askerlerince süngülenerek ya da kurşunlanarak katledilmiştir. Köydeki bu toplu katliam gün ışıyana kadar devam etmiş ve 83 can şehit edilmiştir. Bu katliamın 100. yıl dönümünde, şehitlerin anısına Denizli Büyükşehir Belediyesi tarafından *Cabar Millî Mücadele Şehitliği ve Anıtı* yapılmış ve 02.04.2021 tarihinde açılmıştır.

Edirne

Beş Şehitler Şehitliği;

Yeni İmaret mezarlığındadır. Şehitlikte, 25 Temmuz 1920'de Yunanlılar'ın Edirne'ye yaptıkları saldırı sırasında Yeni İmaret köyü halkından Saraçhane Köprüsü başında kurşuna dizdikleri 5 kişiye ait mezar bulunmaktadır.

Havsa Şehitliği;

Havsa ilçesindedir. Sokullu Mehmet Paşa Camii'nin bahçesinde bulunan şehitlikte Yunan askerleri tarafından şehit edilen üç kişinin mezarı vardır. Bu mezarlık 1960-1966 yıllarında Havsa Kaymakamlığıınca onarılmıştır.

İbrahim Akıncı Anıtı;

Edirne-Karaağaç yolundan sonra Pazarkule yolu üzerinde Arda Tabyası'nın olduğu yerdedir. 21/22 Temmuz 1920'de Yunan kuvvetleri Edirne istikametinde taarruza geçtiklerinde Bölük Komutanı Ütğm. İbrahim Akıncı'nın da içinde bulunduğu Türk kuvvetleri bu saldırıyı durdurmuş, ancak çok sayıda şehit verilmişti. Bu olay ve şehitler anısına 29 Ekim 1964 tarihinde dikdörtgen kaideli, aşağıdan yukarıya doğru daralan mermer bir anıt dikilmiştir.

Keşan Şehitlik Anıtı;

Keşan ilçesindedir. İstiklal Savaşı'nda şehit olan 6 askerimiz ile Kıbrıs Barış Harekâtı ve iç güvenlikte şehit olan askerlerimizin mezarları bulunmaktadır. Şehitlik, 1957'de yapılmış, 1982'de yeniden düzenlenmiştir.

Erzurum

Karskapı Şehitliği;

Karskapı dışındadır. Kâzım Karabekir Paşa tarafından geliştirilmiştir. Şehitlikte, Cemal Paşa, Fosfor Mustafa Paşa, Hafız Hakkı Paşa mezarları ile I. Dünya Savaşında şehit olanların yanı sıra Millî Mücadele yılları ve sonraki yıllarda şehit düşenlerin mezarları da bulunmaktadır. 1976'da yeniden düzenlemesi yapılmıştır.

Aslanpaşa Şehitliği;

Oltu ilçesi Aslanpaşa Camii avlusundadır. 1877-1878 ve 1914-1918 Osmanlı Rus Savaşlarında şehit olanlar ile Ermenilere karşı 1920 yılında yapılan harekatta şehit düşenlerin mezarları bulunmaktadır. Şehitliğe önce ihata duvarı yapılmış, 1964 yılında anıt dikilmiştir.

Eskişehir

Kanlıpınar Şehitliği;

Eskişehir- Ankara yolunun 12. kilometresinde Kanlıpınar Köyü'nde 5 dönüm arazi üzerinde bulunmaktadır. Eskişehir-

Kütahya muharebelerinde şehit düşen askerlerimiz anısına 1940 yılında yapılmış, 1996'da da yeniden düzenlenerek ziyarete açılmıştır. Eskişehir ve havalisinden olup terörle mücadelede şehit düşen askerlerimiz de buraya defnedilmektedir.

Hava Şehitliği;

İstiklal Savaşı'nda ve diğer zamanlarda şehit olan havacı şehitlerimiz adına 1921 yılında inşa edilmiştir. 283 şehit mezarı bulunmaktadır.

Gaziantep

Şahinbey Anıtı;

Müfrezesiyle birlikte Fransızlarla girdiği çatışmada 28 Mart 1920 günü şehit olan Antep Savunması'nın destanlaşmış isimlerinden Şahin Bey'in anısına dikilmiştir.

Gaziantep Şehitler Anıtı;

Antep Savunmasında şehit olanların bir kısmı Esenbek Camii'nin güneyindeki bahçeye gömülmüşlerdi. Bundan dolayı camiinin bulunduğu caddeye Şehitler Caddesi adı verilmiştir. 25 Aralık 1935'de şehitlerin kemikleri özenle alınarak yapımı yeni biten Şehitler Anıtı'na nakledilmiştir.

Şeyh Fethullah Camii Şehitliği;

Antep Savunmasında şehit olanlarla 24 Mayıs 1920'de şehit düşen Karayılan'ın (Molla Mehmet) mezarı buradadır. Bu şehitliklerin dışında, Ali Nacar Camii bitişiğinde Antep savunmasında şehit olanlara ait 11 mezar bulunmaktadır.

Hatay

Antakya Şehitliği;

Antakya şehir mezarlığı içindedir. Fransız işgali sırasında 31 Aralık 1936'da işgal kuvvetleri ile çıkan çatışmada şehit olan Bekir Tankut ve Mustafa Sevgi adına 1946'da inşa edilmiştir. Şehitlikte başka şehitlerin de mezarları vardır.

Iğdır

Mehmet Çavuş Şehitliği; 1920'de mangasıyla birlikte öncü olarak Iğdır'a ilk girişte şehit olan Ankaralı Mehmet Çavuş adına Iğdır Belediyesi tarafından yaptırılmıştır. Burada Mehmet Çavuş'un mezarı vardır.

Suveren Şehitliği;

Suveren Köyündedir. İstiklal Savaşı'nda şehit olan askerlerimiz adına 1945 yılında yaptırılmış olup, 44 şehidin mezarı bulunmaktadır.

İçel

Tarsus Şehitliği;

Tarsus şehir mezarlığı içindeki şehitlik, 1955 yılında Belediye Başkanlığı'nın girişimi ile inşa edilmiştir. İstiklal Savaşı şehitleri anısına yapılmış olup çevreden getirilen şehitlerin kemikleri sanduka içinde buraya gömülmüştür. Etrafı çevrili şehitliğin kitabesi vardır.

İzmir

Narlidere Şehitliği;

Narlidere'dedir. 15 Mayıs 1919'da İzmir'in işgali sırasında şehit edilen 17. Kolordu personeli adına Ege Ordu Komutanlığı'nca 1979'da yaptırılmıştır. 19 şehit olduğu bilinmektedir.

Kilizman Şehitlik Abidesi;

Güzelbahçe'dedir. Yunan işgali sırasında Güzelbahçe Kahramandere mevkiinde şehit olan Mehmetçikler adına Kazım Dirik Paşa tarafından yaptırılmıştır.

9 Eylül Şehitliği;

Bornova ilçesindedir. Yunan işgali sırasında şehit olan 3 askerimiz anısına yaptırılmıştır. Kaymakam Kemal Bey Anıtı; Menemen'dedir. Anıt üzerinde, "17 Haziran 1919'da Menemen katliamında Yunan kurşunuyla vatan ve istiklal uğrunda şehit olan Kaymakam Kemal Bey namına 1932" ifadesi yazmaktadır.

Halkapınar İstiklal Şehitliği;

Konak Halkapınar semtindedir. 9 Eylül 1922'de İzmir'in kurtuluşu sırasında şehit olanlar anısına 1922'de yaptırılmıştır. Şehitlikte, Akşehirli, Antalyalı ve Nevşehirli 4 şehidin mezarı bulunmaktadır. Anıt kaidesi üzerindeki sütunda eski yazı ile "vatan ve namus" ifadesi yazılıdır.

Kemal Paşa Şehitliği;

Kemal Paşa Armutlu Köyündedir. 7 Eylül 1922'de Armutlu köyü'nün namusunu korumak için canlarını feda eden şehitlerimiz anısına inşa edilmiştir. Şehitlerin kimlikleri bilinmemektedir.

Menemen Kubilay Anıtı;

Bu anıt, Cumhuriyet ve Atatürk İnkılâplarına karşı başlatılmak istenen ayaklanmanın bastırılması sırasında 23 Aralık 1930 günü şehit edilen Atğm. Fehmi Kubilay adına 1934 yılında inşa edilmiştir. Urla Şehitliği; 11 Eylül 1922 tarihinde şehit düşen 57. Topçu Alayı'ndan Yzb. Kemal ile Onbaşı Baki isimli şehitlerimizin mezarları bulunmaktadır.

Çeşme Alaçatı Şehitliği ve Anıtı;

Çeşme ilçesindedir. Yunan işgali sırasında şehit olan askerlerimiz anısına 1933 yılında yaptırılmıştır. Anıt üzerinde iki şehit ismi yazılıdır. Şehit mezarları bulunmamaktadır.

Kahramanmaraş

Sütçü İmam Anıt Mezarı;

Çınarlı Camii mezarlığındadır. Uzunoluk olayında düşmana ilk kurşunu sıkarak Maraş'ın kurtarılmasına önderlik eden ve 25 Kasım 1922 günü bir görev sırasında şehit olan Sütçü İmam'ın anısına yaptırılmıştır.

Şehitlik Abidesi;

Kahramanmaraş Asri Mezarlığındadır. Millî Mücadele'de Kahramanmaraş'ın Fransız işgalinden kurtarılması sırasında şehit düşenler adına 1920'de inşa edilmiştir.

Kastamonu

Kastamonu Şehitliği;

Kastamonu merkezindedir. İstiklal Savaşı'nda şehit olan askerlerimiz anısına inşa edilmiştir. Burada iki şehidin olduğu bilinmektedir. 1992'de şehitliğe anıt yaptırılmıştır.

Kırklareli

Kırklareli Şehitliği;

Kırklareli eski İstanbul yolu üzerindeki mezarlık içerisinde yer almaktadır. Üçgen bir alan olarak ayrılan şehitlikte şehitlerin mezarları bulunmaktadır. Şehitliğin içerisinde kırmızı mermerden üç sütun halinde bir anıt bulunmaktadır. Şehitliğin yapımına 1926 yılında başlanmış, 1930'lu yılların başında tamamlanmış ve 1963 yılında da yeniden düzenlenmiştir.

Kocaeli

İzmit Namazgâh Şehitliği;

İzmit'in düşman işgalinden kurtarılışı sırasında şehit olanlar ile görevde şehit olan güvenlik mensupları ve Kıbrıs Barış Harekâtında şehit olanların mezarları bulunmaktadır. 1924'te inşa edilmiştir. İzmit'in kurtarılışının 84. yılında şehitlerin hatırasına Büyükşehir Belediyesi tarafından şehitlik anıtı inşa edilmiş ve 29 Haziran 2005 günü açılışı yapılmıştır.

Şehit Yahya Kaptan Anıt Mezarı;

Gebze ilçesi, Tavşanlı'dadır. Yahya Kaptan, İzmit bölgesinde Millî Mücadele'yi örgütleyenlerden Atatürk'ün sevgisini kazanmış biridir. İstanbul Hükümeti'nin gönderdiği kuvvet ile Tavşanlı'da kuşatılıp öldürüldüğünde 29 yaşında idi. Yahya Kaptan'ın Anıt Mezarı, Atatürk'ün isteği üzerine, öldürüldüğü yer olan Tavşanlı'da yaptırılmıştır. İstiklal Harbi Şehitliği; Kocaeli merkezindedir. 20-28 Haziran 1921 tarihinde İzmit'in Yunanlarca işgali sırasında şehit düşen askerlerimiz anısına inşa edilmiştir.

Tavşanlı Köyü Şehitliği;

Karamürsel Tavşanlı Köyü'ndedir. 1921 yılında şehit düşen askerlerimiz anısına yapılmıştır. 12 şehit mezarı bulunmaktadır. Şehitlik, 1970-1971'de yeniden düzenlenmiştir.

Konya

Üstğm. İbrahim Ethem ve Bçvş. Abdullah Şehitliği;

Konya merkez Alavardı Tren yolu hemzemin geçidi yanındadır. 2 Ekim 1920 tarihinde irtica vakasında asiler tarafından şehit edilen Hv. Üstğm. İbrahim Ethem ve Bçvş. Abdullah'ın mezarları bulunmaktadır. Mezar anıtı 1925'te yapılmıştır.

Akşehir Şehitliği;

Akşehir'de Nasrettin Hoca Mezarlığı içindedir. Büyük Taarruz'da yaralanıp Akşehir Hastanesinde tedavi görürken ölen asker şehitlerin defnedildiği yerdir. Daha önce İstasyon caddesinde bulunan Meçhul Asker Anıtı da 1950 yılında bu şehitliğe taşınmıştır. 1991'de yeniden düzenlenmiştir.

Diğer Şehitlikler;

Konya'da pek fazla tanınmayan veya varlığı bilinip işareti olmayan şehitlikler de vardır. Konya Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti kurucularından Müderris Ali Kemali Efendi, Delibaş Mehmet isyanı sırasında şehit edilmiş olup kabri Üçler Mezarlığı'nda bulunmaktadır. Ayrıca, İstiklal Savaşı'nda yaralanıp Konya'da tedavi görürken şehit olanlardan bazılarının Meram Sıhmahye Camii doğusundaki bahçeye defnedildikleri bilinmektedir. Sille'de de İstiklal Savaşı'nda şehit edilen jandarmaların gömüldüğü 1921'de tesis edilen bir şehitlik vardır.

Kütahya

Kurtuluş Savaşı Şehitliği;

Başkumandanlık Meydan Muharebesi'nde şehit düşen askerlerimiz için, Dumlupınar ilçesi sınırları içinde Cafer Gazi Tepesi eteklerinde T.C. Kültür Bakanlığı tarafından 1992 yılında yaptırılmıştır. Projesi Yüksek Mimar Nejat Dinçel tarafından çizilen şehitlik, namazgâh, şadırvan, otopark ve mezarlık bölümlerinden oluşmaktadır. Şehitlikte, 500 er ve erbaş, 100 subayın mezar taşı bulunmaktadır. Şehitlik çevresine; Atatürk-İnönü- Fevzi Çakmak Anıtı, Mehmetçik Anıtı, Kurtuluş Savaşı Anıtı, Şehit Baba ve Oğul Anıtı, olarak dört anıt dikilmiştir.

Şehit Sancaktar Mehmetçik Anıtı;

Kütahya Altıntaş ilçesinde, Çalköy'e 2,5 km, Dumlupınar'a 15 km uzaklıkta bulunmaktadır. Başkumandanlık Meydan Muharebesi'nde şehit düşen askerler anısına, 30 Ağustos 1924'te bizzat Atatürk tarafından büyük bir nutuk ile temeli atılmış ve 1927'de törenle açılışı yapılmıştır. 1964 yılında çıkan 220 sayılı yasa ile Zafertepe'de yeni bir zafer anıtının yapılması kararı üzerine Şehit Sancaktar Mehmetçik Anıtı'nın mermer parçaları ve sancağı, Zafertepe'deki yerinden sökülerek 1979 yılında, Tümgeneral Ali Özveren tarafından olayın geçtiği yer olan Berberçam Tepesi'ne dikilmiş ve törenle ziyarete açılmıştır. Anıt, mermer dikdörtgen bir kaide üzerindedir. Anıtın çevresi çeşitli dekoratif elemanlarla süslenmiş, etrafı mermer parmaklıklı bir platform ile çevrilmiştir. Burada Şehit Mehmetçik'in kolu ve tuttuğu sancak sembolize edilmiştir.

Şehit Yüzbaşı Sekip Efendi Anıtı;

Bu anıt Büyük Taarruz'da Yunanlılar'a hücum eden Türk süvari kolordusunun bu civarda verdiği şehitler adına yaptırılmıştır. Buradaki şehitler: 14. Süvari Tümeni 3. Alay'dan Harputlu Yüzbaşı Sekip, Düzce Üsküp beldesinden er Veysel Ömer, Keskin'in Yağlıker Köyünden Veli Mehmet, Akhisar'ın Tatasut Köyünden İbiş Ömer'dir. Şehitlik, Yzb. Sekip Efendi adına 1972'de dikilmiş olan mermer bir kaide üzerinde bir dikilitaş ve şehitlere ait mezarlardan ibarettir.

Üçtepeler Şehitliği (Büyük Aslıhanlar Şehitliği);

Dumlupınar'a 15 km, uzaklıkta Büyük Aslıhanlılar Köyü içinde bulunmaktadır. 30 Ağustos 1922 Başkomutanlık Meydan Muharebesinde, Büyük Aslıhanlar Köyü içinde şehit düşen Elazığlı Bnb. Hacı Ömeroğlu Yusuf Ziya, diğer subaylar ve 42 Mehmetçik adına yapılmıştır. Şehitlik obelisk şeklinde mermer bir kaide üzerindeki dikilitaş, kitabe ve mezarlardan meydana gelmiş olup 1995 de düzenlenip ziyarete açılmıştır.

Cevzdere Şehitliği;

Emet ilçesi Günlüce beldesindedir. Yunanlılarla Cevzdere'deki çarpışmalarda şehit düşen askerler anısına 1985'te yapılmış, 2002 yılında yeniden düzenlenmiştir.

Dumlupınar Anıtı;

Başkomutanlık Meydan Muharebesi'nde şehit düşen askerlerimiz adına 1972 yılında tanzim edilmiştir. Şehitlikte, 123 subay, 380 er ve erbaş ile 3 kadın mezarı bulunmaktadır.

Manisa

Garnizon Şehitliği;

İstiklal Savaşı'nda şehit olan 120 şehidin adına 1961 yılında yaptırılmıştır. Şehitlik içinde Meçhul Asker Anıtı bulunmaktadır. Killik

İstiklal Şehitliği;

Alaşehir Killik beldesindedir. 28 Temmuz 1920 tarihinde Yunan işgali sırasında vahşice öldürülen Kemaliyeli Abdullah Çetin ve Bayram Ali adına yaptırılmıştır.

Kula Şehitliği

4 Eylül 1922 tarihinde Kula'nın Yunan işgalinden kurtarılışı sırasında şehit düşenler anısına 1923 yılında yaptırılmıştır.

Akhisar Hava Şehitliği ve Anıtı

Akhisar'ın işgali ve kurtarılışı sırasında şehit olan askerlerimiz anısına yaptırılmıştır. Şehit sayısı bilinmemektedir.

Salihli 5 Eylül Şehitliği;

Salihli'nin kurtuluş günü olan 5 Eylül 1922 tarihinde, 1. Süvari Tümeni 10. ve 11. Alaylarından şehit düşenler adına 1925 Mayıs'ında yaptırılmıştır.

Muğla

Şehitler Anıtı;

Muğla Eđer gediği mevkiinde 31.000 metrekare alan üzerinde Muğla Belediyesi tarafından gerçekleştirilen Şehitler Anıtı'nın açılışı 18 Mart 2007'de yapılmıştır. Şehitler Anıtı'nda 204'ü İstiklal Savaşı şehidi olmak üzere, 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı'ndan günümüze şehit olan 1453 Muğlalı şehidin ismi yazılıdır.

Sakarya

Miralay Mahmut Bey ve Arkadaşları Anıtı;

Hendek ilçesindedir. 1920 yılında yapılmıştır. İstiklal Savaşı'nda şehit olan Miralay Mahmut Bey ve arkadaşlarının mezarı bulunmaktadır.

Şanlıurfa

Askeri Şehitlik;

Fransızlarla savaşırken şehit düşen Urfalılar anısına Urfa Belediyesi tarafından 1930 yılında yaptırılmıştır. Şehit sayısı bilinmemektedir.

Tekirdağ

20 Temmuz 1920 Şehitliği;

20 Temmuz 1920 tarihinde Yunan çıkartmasında şehit düşen askerlerimizin anısına Çiftlikönü Karlık Bayırı Aymelek mevkiinde 1979 yılında Tekirdağ Belediyesi tarafından inşa edilmiştir. Uşak: Banaz Şehitler Abidesi; 1952-1953 Öğretim yılında şimdiki Şehitler İlköğretim Okulu bahçesinde düzenleme yapılırken Yunan işgali sırasında şehit olduğu anlaşılan iki asker cesedine rastlanmış ve buraya bir şehitlik abidesi yapılmıştır. 1977 yılında tekrar tanzim edilmiştir.

Takmak Şehitliği;

Eşme ilçesi Takmak Köyündedir. Atatürk'ün Büyük Taarruz'da altında dinlendiği ağaç da bu şehitliktedir. 53 şehit mezarı bulunmaktadır. Millî Mücadele şehitliklerini burada yazılanlarla sınırlı tutmak tabii ki doğru değildir. Bu şehitlikler dışında, yeri ve işareti belli olmayanlar ile bazı mezarlıklarda, şehitlik olarak inşa edilmemiş, ancak İstiklal Savaşı'nda şehit olanlara ait mezarlar bulunabilmektedir.

Nuri KÖSTÜKLÜ

KAYNAKÇA

1967 Manisa İl Yıllığı, İzmir 1968 1973 Kırklareli İl Yıllığı Bursa Ansiklopedisi, Yay. Haz. Yılmaz Akkılıç, Burdef Yayınları, No: 3.

2007 Afyon İl Yıllığı, Afyon Valiliği Yayınları, Ankara 2001.

Anıtlarımız- Şehitlerimiz, Atatürk Üniversitesi Yayınları, No: 536, Ankara 1978.

Ankara Turizm, Kültür ve Sanat Rehberi, Haz. Ankara İl Turizm Müdürlüğü, Ankara 1998.

ARSLANOĞLU, Cem-Ender, **Kars Şehitliklerimiz ve Mehmetçğimiz**, Türkiye Anıtlar Derneği Yayınları: 5.

Cumhuriyet Şehitlerimiz ve Şehitliklerimiz, Yay. Haz. Afyon Valiliği İl Turizm Müdürlüğü, Valilik Yayınları: 7, Ankara 1998.

DEMİRTAŞ, Ali, **İçel İli İncelemeleri**, Ankara 1995.

Denizli İl Yıllığı 1967, Ankara 1968.

Gaziantep İl Yıllığı 1968, Ankara 1969.

ILGAR, İhsan, **Yeryüzünde Türk Mührü Şehitliklerimiz**, Yağmur Yayınları, İstanbul 2000.

İl Yıllığı 1967 Yaşayan Tekirdağ, Tekirdağ Valiliği Yayınları, Basım yer ve yılı yok.

Kocatepe'den Dumlupınar'a Anıtlar ve Şehitlikler, Afyon Belediyesi ve Afyon Gazeteciler Cemiyeti, 2006.

Konya Karaman Şehitlikleri ve Şehitleri, Haz. Konya-Karaman Valilikleri ve Hanefi Aytekin, basım yer ve yılı yok.

Kurtuluşun Mimarları Anıtları ve Şehitleri ile Afyonkarahisar, Afyonkarahisar Valilik Yayınları: 3, Kütahya Valiliği İl Özel İdaresi Yayınları, No:1, Kütahya 2002.

ONUR, Oral, BAĞMAN, Latif, **Edirne Şehit Anıtları**, Türkiye Şehitlikleri İmar Vakfı Yayınları, İstanbul.

ONUR, Oral, **Şehitliklerimiz**, Şehitlikleri İmar Cemiyeti Yayınları, İstanbul 1951.

ŞALVUZ, İsmail Ferahim, **Kurtuluş Savaşı'nda Kahraman Çukurovalılar**, Sadeleştiren Halil Atılğan, T.C. Kültür

Bakanlığı Yayınları, Ankara 2002.

Yurtiçi Şehitlikler, Millî Savunma Bakanlığı Yayınları, Ankara 1999.

<https://www.denizliekspres.com.tr/denizli-nin-ilk-milli-mucadele-sehitligi-acildi/30875/> Erişim Tarihi: 04.07.2022

<https://www.civril.bel.tr/cabar-sehitligi-cabar-mahallesi> Erişim Tarihi: 04.07.2022

03/07/2024 tarihinde <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/milli-mucadele-sehitlikleri/?pdf=3475> adresinden erişilmiştir